Orfeó Català

número 50

portantveu dels
catalans de mèxic

SUMARI

PÀGS.

Portada: Museu Nacional d'Antropologia
Pau Casals 1876-1973 3
Poesia, per Agustí Cabruja 4
Els Jocs Florals de Barcelona, per Rafael Tasis 7
Negaron la entrada a España al padre de Ertze Garamendi 8
Antoni Peyrí, per Cèsar Pi-Sunyer 9
Trieste 10
Pablo Neruda, per GarVí 11
Jocs Florals de la Llengua Catalana, Mèxic 1973 12
Nova Llar Catalana 14
Antoni Peyrí, escultor, pere A. C. 15
11 de setembre, per M. Roca 16
14 d'abril, per Francesc Farreras i Duran 17
D'ací i D'allà 18
Mossèn Ramon Muntanyola, per M. R. 21
Lletres de dol 21

ORFEÓ CATALÀ — Revista

Octubre de 1973 Precio $ 3.00

Autorizada como correspondencia de segunda clase por la Dirección General de Correos con fecha 30 de noviembre de 1962.

Editor i direcció: INSTITUT CATALÀ DE CULTURA *Redactor en Cap:* AGUSTÍ CABRUJA
Redactors: CÈSAR PI-SUNYER, M. ALCÀNTARA GUSART, JOAN POTAU, RICARD ALTABA, RAMON PALAZON, FIDEL MIRÓ, MARIAN ROCA i PAU RUIZ.
Secretari: S. ORTIZ *Administrador:* ANTONI OLLÉ I OLLÉ
Dirección y Administración: Calle de Bolívar 31, 2° — México 1, D. F.
Los autores son responsables del contenido de los artículos que firman.
IMPRESIONES RODAS, S. A. Comonfort 48-45, México 2, D. F.

SUS CARTAS SERAN OPORTUNAS SI UTILIZA EL SERVICIO DE ENTREGA INMEDIATA

Restaurant de

L'Orfeó Catal

ENCARREGUEU EL VOSTRE ARRÓS
CELEBREU-HI LES VOSTRES FESTES

SERVEI A DOMICILI

Bolívar 31, 2on. Tels. 5-12-80-24
Mèxic, D. F. 5-12-48-55

PAU CASALS

1876 - 1973

POESIA

Per AGUSTÍ CABRUJA

I

Benaurat el qui, submergit en les inquietuds i monotonia del seu viure de cada dia, troba un xic de dolç repòs en la poesia.

És bo evadir-se de tant en tant de l'hora que passa, o de la crua i inflexible realitat que ens envolta; els ulls es tornen tristos de massa esguardar els núvols i els barrancs del paisatge.

Tinguem el nostre jardí, o platja, el nostre món interior, i deixem que el pensament voli com un ocell.

Amorós de llum, de pau i de bellesa.

Els esplais de l'esperit són oreig i beatitud per al nostre cor.

* * *

Però, ¿des de quins temps remots, a l'home se li deixondí el gust o la necessitat de la poesia?

Sembla que els erudits no han arribat a concretar-ho d' una faisó exacta, definida.

Es suposa —aquesta, almenys, és l'opinió més generalitzada— que fou quan ja no hagué d'anar, gràcies al seu enginy i laboriositat, a la recerca constant, ininterrompuda, d' aliments per a la seva subsistència, enmig de la solitud del seu paradís selvàtic.

Devia ésser aleshores que, arrecerat en la seva cova, i tenint fruita, vegetals i carn per alguns dies, pogué dedicar-se a somniar.

Als vespres, reunida tota la família, els contaria algun fet viu i entretingut, els estralls d'una tempesta, el combat de cos a cos amb un intrús, la troballa d'una font, una aventura de pesca o de caça, o bé què eren o representaven, segons la seva primitiva imaginació, el Sol, els llamps i els trons, la lluna i els estels.

II

En el transcurs dels segles, un cop organitzada la societat, amb la seva estructura urbana, política i administrativa, apareixeren els primers narradors (xarlatans, acròbates i músics), que vingueren a dur un xic més d'alegria i acolorit en el món.

Lliurats a una vida de nòmada, anaven de poble en poble, il.lusionats i lliures i besllumant sempre de lluny la silueta de les altes torres de's castells; el seu treball, o la seva missió, era fer divertir la gent, la noblesa i la plebs.

Jocs Florals del 1868. Poetes catalans i provençals aplegats al monestir de Montserrat. Fila de dalt: Barrallat, Querol, Verger, Tores, Arnau; fila central: Roure, Roca, Mistral, Quintana, Balaguer, Sala, Wyse i Ferrer; fila de baix: Vidal, Roumieux, Llorente i Meyer.

Recaptaven regals i monedes amb les seves exhibicions.

En els començaments de l'Edat Mitjana s'emprava els termes d'*histrió* i *mim* per a anomenar els que exercien aqueixa professió.

Tot amb tot, però, alguns d'ells, amb l'afany d'arrencar esclats de rialles a l'auditori, a vegades s'extralimitaven, degenerant la seva actuació en escenes de mal gust, que a la llarga l'Església va haver de posar-hi mà, titllant-les d'indecoroses.

Aquests populars artistes, que molta gent en el fons els considerava uns simples vagabunds, havien heretat les seves habilitats histriòniques del teatre romà, així com també de's cantors bàrbars que viatjaven narrant esdeveniments històrics.

En el *Hamlet*, de Shakespeare, hi ha una escena on es presenta a la cort de Dinamarca, i es veu actuar, un d'aquests grups de comediants transeünts de l'època medieval; però ací són hàbilment utilitzats per a interpretar davant el fratricida Claudi el monstruós crim contra el seu germà, el rei, comès amb la complicitat de la reina, amb la qual després va contreure matrimoni, pagant també ells al capdavall amb la seva vida, ell abatut per l'espasa de Hamlet, venjant així la mort del seu estimat i honorable

pare, i ella engolint-se per error el líquid emmatzinat d'una copa que hom havia preparat per a l'hereter legítim del tron.

* * *

Arribà l'hora dels trobadors i dels joglars.

La Provença, terra de serenor i de p'acidesa, gaudint d'una situació privilegiada, gràcies a la seva fèrtil i exuberant agricultura, i també a la seva indústria, havia conservat bastants vestigis de la societat municipal romana. Era en el segle XIIè la part de l'oest d'Europa més florent i civilitzada. (Entre els camps de blat i les vinyes s'alçaven riques ciutats, cadascuna de les quals tenia una miniatura de cort imperial.)

Va tenir la sort de no sofrir durant dos segles cap invasió, ni una guerra civil, essent governada per prínceps nacionals que només pensaven en intensificar amb els productes del país el seu comerç exterior, i donar renom i esplendor a la cort.

En ella el llatí no havia aconseguit la preponderància que tenia, per exemple, a Itàlia, que el feia preferible a l'idioma vulgar en tot el que s'escrivia, però de tota manera mantenia la influència suficient per a què la llengua vernacla fos diàfana, pulcre i harmoniosa, gramatical i culta.

En aquesta llengua, doncs, la de la seva terra nadiua, començaren a versificar els trobadors, on l'esperit cavallaresc deixà de banda les seves crueses i s'associà íntimament amb l'art i la literatura, la cortesia i l'amor.

El trobador, és poeta i compositor; el joglar és el que recita, o canta, els seus versos.

El joglar per a atreure més l'atenció i l'interès del públic, a voltes es vestia amb una indumentària força original i estrafolària, i solia canviar-se el nom per un altre que a ell li semblava més a to amb el seu ofici.

Hi havia els joglars de gesta i els cantors de poesia lírica; acompanyaven les seves cançons amb la música d'un instrument de corda.

Ells prenien part a les festes de l'Església i de la cort, i es guanyaven també el seu pa de cada dia pels carrers i a la plaça.

III

Hi ha costum d'obrir el período de la poesia provençal amb el trobador Guillem IXè de Poitiers, duc d'Aquitània (1071-1127).

¿Fou, realment, el més antic?

Guillem de Poitiers, ara expressant-se en un to lleuger, vulgarot, adés fent gala d'una fina sensibilitat, és considerat l'inventor de l'art trobadoresc.

La poesia "Pus de vhanter m'es pres talens", l'escrigué en 1101; és el seu adéu abans de partir cap a una croada.

N'hi ha d'altres també de molt coneguts, o que, pel seu valor com a poetes d'inspiració i excel.lents versificadors, han passat a la història.

Serà bo que els esmentem; n'hi ha algun que té coses curioses i interessants.

Pere Vidal de Tolosa, el "Don Quixot de la Poesia", com li diuen, perquè a més de recórrer el Migdia de França, Catalunya, Aragó, Espanya, el nord d'Itàlia, va visitar la Terra Santa i la illa de Xipre. Ací va conèixer una grega, i aviat s'hi casà. Ella era descendent d'una família il.lustre, de sang reial. Degut això, ell es va creure amb drets a l'Imperi d'Orient; tant és així, que fins arribà a fer preparatius de conquesta i ostentant el títol d'emperador.

Bertran de Born, un altre de la pèiade dels escollits. Però, a aquest trobador, el Dant el té a l'Infern amb el cap tallat, duent-lo a la mà en forma de llinterna. És el seu càstig per haver dividit la família reial d'Anglaterra, i perquè una vegada intentà destruir la pau que la intercessió dels legats del Sant Pare havien aconseguit, i per alguna altra malifeta.

Falquet de Marsella, fill d'un mercader genovès, que després fou monjo, essent elevat finalment a la seu episcopal de Tolosa.

Marniel i Daniel Arnaldo, enaltits i consagrats per Petrarca, dient del primer "il mea famose" i del segon "gran maestro d'amor".

Pere d'Alvernha, que va viure fins als inicis del segle XIIIè, i que fou considerat el primer trobador de nota. Féu la millor melodia de totes les que existien per a un dels seus poemes.

Bonifaci de Castellana, l'últim defensor amb versos i armes de la nacionalitat cata'ano-provençal contra els afanys de domini de França, donant crèdit amb aquesta seva posició patriòtica allò que un dia jo vaig sentir dir a un professor de la Universitat, quan vivia a Montpeller: "La llengua d'*oc* i la llengua d'*oil* són dues germanes que no s'estimen pas".

Giraut de Borneil, el model de la perfecta poesia, i de la cançó. Fou proclamat el "Mestre dels trobadors". A l'hora de la mort, va fer donació dels seus béns a l'Església de la seva terra, i als pobres.

El culte i fecund Guiraut Riquer, hoste per llarg temps d'Alfons Xè el Savi, rei de Castella, gendre de Jaume I el Conqueridor.

Va tenir també força fama el gascó Cercamon, trobador-joglar, i així mateix el seu deixeble Marcabrú.

* * *

Durant una colla d'anys els trobadors divulgaren la seva poesia en els països veïns, essent acollits en castells i palaus de nobles, prínceps i reis.

Les bones relacions entre França del Sud i Itàlia del Nord, impulsaren a molts a traslladar-se a les regions italianes, on hi senyorejava un bell esplet de petites corts principesques que amaven la poesia.

Més d'una vintena de trobadors visitaren Itàlia del Nord, a voltes sojornaven allí llargues tongades, fent que el provençal arribés a ésser l'idioma de les classes nobles, i àdhuc i tot hi sorgís una escola poètica italiana en llengua d'oc.

Gènova, pel fet de trobar-se més a prop de la Provença, esdevingué un centre molt rellevant d'activitats trobadoresques; era el lloc on hi havia el nombre més crescut de trobadors provençals.

El més prestigiós dels trobadors italians fou Sordello de Goito (vers 1200-1275), de qui el Dant també parla

en la *Divina Comèdia*, en la Vall Amena del Purgatori, en el Cant Setè, que comença quan Virgili es dóna a conèixer a Sordello, contant-li la seva vida, la seva mort i el seu recorregut per l'Infern, i Sordello li tributa el seu homenatge.

* * *

La bella i exuberant florida poètica dels trobadors provençals havia igualment d'influir a casa nostra; i, amb més raó que en altres llocs d'Europa Occidental i de la Península Ibèrica, si bé tenim en compte els profunds vincles dinàstics, de llengua i de cultura, i l'afinitat de sentiments i d'inquietuds que existien entre Catalunya i Provença

Tots els poetes catalans d'aquell temps escrivien en provençal, imitant l'estil, les formes i els temes, dels trobadors.

El primer dels nostres trobadors va ésser Berenguer de Palol (encara que hi ha qui escrigué que fou el rei Alfons I de Catalunya i II d'Aragó [1162-1196], però només se li coneix una poesia d'amor), vindrà després Ramon Vidal de Besalú, Guillem de Cabestany, Guillem de Bergadà, Guerau de Cabrera i es seguirà fins a Cerverí de Girona, el darrer dels de més relleu.

En alguns dels poemes de Cerverí hi fulguren ja mots i girs de la nostra terra, inici de la poesia autènticament catalana que uns anys després havia de fer brotar amb tan bell esclat Ausiàs March, el nostre primer poeta nacional.

IV

La poesia trobadoresca, que durà dos segles (finals del segle XIè a finals del XIIIè), va ésser conreada per més de cinc-cents poetes, entre els quals hi havia bisbes, comtes i reis.

El seu principal tema era la dona i l'amor.

"Tant ai mo cor ple de joia,
tot me desnatura,
Flor blancha, vermell e groya
me par la freyura.
C'ab lo ven et ab la ploya
me creis l'aventura,
Per que mos pretz mont'e poya
e mos chants mellura.
Tant ai al cor d'amor,
de joi e de doussor,
Per que-l gels me sembla flor
e la neus verdura..."

Però, segons el Dant, tres poetes —Arnau Daniel, Bertran de Born i Guerau de Bornells— representen els seus trets predominants: l'amor, les armes i la moral.

L'art dels trobadors provençals, és subtil i refinat, brillant; us captiva la seva escrupolositat de perfecció en l'elaboració del poema, la rima i el ritme, i el seu difícil i complicat joc d'estrofes.

Hi ha una fantasia ingeniosa, però també talent i inspiració.

* * *

L'any 1323 es va iniciar, a Tolosa, el que s'ha coincidit en anomenar la segona època de la poesia trobadoresca.

Set trobadors (cinc burgesos, un noble i un teòleg) fundaren una societat que duia per nom "La Sobregaya Companhia"; el seu fi era reavivar i preservar la tradició de la poesia lírica ("lo gay saber").

El primer que feren els membres directius de l'acadèmia fou enviar una carta —escrita al peu d'un llorer— a tots els poetes del Llenguadoc, invitant-los a prendre part a una solemne competició poètica.

L'anunci d'aquest certamen literari va despertar un gran entusiasme, no solament entre els enamorats de les muses, sinó també entre els grans senyors, teòlegs i erudits, i especialment entre les dames de la noblesa.

L'1 de maig de 1324, el Consistori es va reunir en el seu jardí, situat en el Faubourg dels Agustins, a l'objecte de començar a preparar el concurs. L'endemà, el Jurat, va oir missa i després passà a discutir els mèrits de cada una de les composicions rebudes.

El tercer dia, diada de Santa Creu, en una assemblea viva i majestuosa, es va atorgar la *Viola d'Or* al poeta Arnald de Castelnaudaury.

En vista de l'èxit obtingut, el qual sorprengué els mateixos organitzadors, puix que hi va acudir a més de molta gent de la ciutat una bona afluència de forasters, el Consell de la Vila va prendre l'acord que la *Viola* fos pagada des d'aquell moment amb els cabals de los rendes del Municipi.

Un any es va donar el cas sorprenent i un bon xic corprenedor que el poeta llorejat fos un tal Pere de Janillac, que amb tot i ésser francès d'origen, nat a París, guanyà el premi amb una poesia escrita en provençal.

Es crearen altres premis, la *Calendula* i l'*Englantina*, tot fet amb el bell desig de recompensar i estimular la labor dels poetes.

No obstant, una cinquantena d'anys després, van començar a decaure i a perdre ufana dits certamens literaris, fins a l'extrem de quedar-se els mantenidors sense el seu Palau i el seu lluminós i acolorit jardí.

L'acatament o agregació de gairebé de tots els comtats de les terres occitanes a la monarquia francesa, la guerra amb els anglesos, la pesta negra, el desordre financer de la vila, les agitacions polítiques, foren la causa del seu crepuscle.

En el segle següent, es va produir el gran miracle: Clemència Isaura, la noble i il.lustre dama de Tolosa, nascuda al 1450, sempre tan ben predisposada a servir a la seva ciutat en obres de beneficència i de l'esperit, restaurà la festa dels Jocs Florals; que, sobrevivint a tots els torbs i maltempsades, veiem que encara avui com avui perduren en el món.

Ès el fervorós i etern homenatge que els pobles amics de la pau, de les arts i de les lletres, tributen a la Poesia, mare de totes les coses belles i elevades del nostre viure.

Els Jocs Florals de Barcelona

Per RAFAEL TASIS

(Treball, inèdit, que hem rebut de Catalunya.)

El dia 20 de febrer de 1393, en un document datat a València i escrit en el pompós i retòric llatí curial de l'època, el rei Joan I —aquell que, per les seves arrelades afeccions cinegètiques i musicals com per la seva vasta cultura literària meresqué els sobrenoms de «el Caçador» i «l'Amador de la Gentilesa»— encarregava a Jaume March, cavaller, i al noble ciutadà de Barcelona Lluís d'Averçó, l'organització de la festa de la Gaia Ciència, la qual havia de celebrar-se, a estil de les que es celebraven —deia el!— a París i a Tortosa, el dia 25 de març, festa de l'Anunciació, o el diumenge següent. Sabem que l'any 1395, i convocats i presidits, per encàrrec del rei, per un consistori de set barons entesos, aquests primers Jocs Florals de Barcelona eren celebrats i que l'any següent, instats pel propi monarca a pagar les joies que recompensaven els treballs premiats, els consellers de la ciutat s'hi negaven cortesment, al.legant el mal estat de les finances municipals i que tals concursos no donaven gaire profit a la Gaia Ciència —és a dir, a la poesia. L'any 1398, mort ja el rei caçador, el seu germà i successor, Martí «l'Humà», es feia càrrec, amb l'assignació de quaranta florins d'or de les despeses dels Jocs i ordenava que aquests fossin celebrats el diumenge de Pentecostès d'aquell any i venidors. Quinze anys més tard, Ferran I, el d'Antequera, que al seu torn succeïa el seu oncle en el tron d'Aragó, confirmativa, gairebé copiant-te'l textualment, el document de Martí en quant al funcionament del Consistori de la Gaia Ciència i als càrrecs de mantenidors.

Si no a París, com deia el rei Joan —decididament enamorat de tot el que era francès, començant per la seva primera núvia i per les dues mullers successives que va tenir—, els Jocs Florals tenien vida, certament, a Tolosa, i la "Sobregaya Companhia", fundada a la ciutat del Llenguadoc l'any 1323, havia atret molts poetes catalans, seguidors de Cerverí de Girona i de Guillem de Berguedà, i que empraven, en llurs exercicis sovint més retòrics que poètics, la llengua veïna. Cal dir, en llur excusa, que durant molt de temps la llengua d'oc fou considerada, a tot Europa, com la més adient per a la poesia, i que e's tractadistes de preceptiva literària es referien a la poesia provençal en dictar les *Razós de Trobar* (Ramon Vidal de Besalú o les *Leys d'amors* (Guilhem Molinier). Precisament, els dos escriptors catalans encarregats de donar una organització al brot de la Gaia Ciència transplantat a Barcelona eren dos tècnics en poesia, autors també de llibres de preceptiva: el *Diccionari de Rims*, escrit per Jaume March pels volts de 1371, i el *Torcimany de la sciència* gaya de trobar, de Lluís d'Averçó, obra del darrer terç del segle XIVè.

Els Jocs Florals de Barcelona van tenir una vida relativament brillant, i ens en queden records com algunes de les poesies premiades, el discurs de Felip de Malla, l'any 1413, o la descripció entusiasta que en feia aquell singular personatge, descendent dels reis d'Aragó, poeta castellà i nigromant, que es digué Enric de Villena i que en fou un temps mantenidor. A mig segle XVè, havien desaparegut —les circumstàncies polítiques i la decadència de Barcelona, en particular, hi van influir força—, i poc després els de Tolosa també s'extingien.

Quatre segles més tard, i per iniciativa d'un grup d'escriptors catalans plens d'entusiasme i enamorats de la història, els Jocs Florals de Barcelona renaixien. Ja hi havia hagut, l'any 1841, una temptativa en aquest sentit, i la festa poètica que celebrava aleshores la Reial Acadèmia de Bones Lletres, celebrava el 2 de juliol de l'any següent la primera d'aquestes festes, en la qual Joaquim Rubió i Ors, el poeta que havia fet amb *Lo Gayter del Llobregat*, obra autèntica d'iniciador i patriarca de la Renaixença literària de Catalunya, hi presentava el seu poema *Roudor del Llobregat* i era recompensat amb una gorra de trobador, guarnida amb una viola d'or. Per manca de mitjans, l'Acadèmia desistí de seguir celebrant aquella festa. Fou l'entusiasme i la tenacitat d'Antoni de Bofarull, al qual feren costat el mateix Rubió i Ors i d'altres homes d'influència i prestigi intel.lectuals, com Manuel Milà, Víctor Balaguer i Joan Cortada, els qui aconseguien, l'any 1859, allò que no obtenia el rei Joan I l'any 1396: que l'Ajuntament de Barcelona prengués la festa sota la seva protecció i que es fes càrrec de les joies que havien de recompensar els poemes premiats.

El primer diumenge de maig d'aquell any, al Saló de Cent de la Casa de la Ciutat barcelonina, se celebraven, doncs, els primers Jocs Florals d'aquella restauració decidida i feta possible pels homes de la Renaixença. El Consistori, de set mantenidors, estava presidit per Manuel Milà i Fontanals, al qual feien costat Joan Cortada, Josep Lluís Pons i Gallarza, Víctor Balaguer, Miguel Victorià Amer, Joaquim Rubió i Ors i Antoni de Bofarull. Aquest darrer actuava de secretari, i fou l'autor del reglament i del programa dels Jocs. El primer president, eminent historiador de la literatura antigua i ensems poeta, era molt escèptic en quant a la vitalitat i l'eficàcia de l'esforç renaixentista. Però a ell i als seus companys es deu que, contra l'ambient general de l'època, fos decidit que la llengua exclusiva dels Jocs seria el català. Van establir-se els tres premis ordinaris —la Flor Natural, «premi d'honor i cortesia» guanyat per primera vegada per la poetessa Isabel de Villamartin, l'Englantina d'or, destinada a una poesia de tipus patriòtic, i la Viola d'or i Argent, que premiava una composició de tema religiós—. Així s'establia el triple lema «Pàtria, Fe i Amor», que presidiria totes les celebracions del Jocs Florals.

El fet d'obtenir tres vegades algun d'aquests premis donava el títol de Mestre en Gai Saber, el primer dels quals fou Víctor Balaguer, proclamat com a tal l'any 1861. La llista completa de Mestres conté els noms més prestigiosos de la poesia catalana del segle passat i d'aquest. Salvant algunes excepcions de poetes noucentistes —ha estat observat que grans poetes com López Picó, Guerau de Liost, Carles Riba, Marià Manent, J. V. Foix y Marià Antònia Salvà no figuren en aquesta llista— pot dir-se que la història de les nostres lletres pot fer-se damunt aquesta relació que va de Rubió i Ors a Felip Graugés —el darrer que fou proclamat, l'any 1936 quan per última vegada són celebrats a Barcelona, els Jocs Florals— i on es llegeixen els noms de Pons i Gallarza, Mossèn Jaume Coll, Ramon Picó i Campamar, Anicet de Pagès i de Puig, Frederic Soler, Angel Guimerà, Jacint Verdaguer, Apel.les Mestres, Francesc Matheu, Joan Maragall, Joan Alcover, Costa i Llobera, Llorenç Riber, Joan M. Guasch —detall curiós: aquest darrer ha obtingut nou premis ordinaris, la qual cosa li hauria va'gut ésser tres vegades Mestre en Gai Saber; afectuosament, hom li ha pogut donar el sobrenom de *Trimestre*—, Josep Carner i Josep Ma. de Sagarra entre altres de menys meritoris o més oblidats.

De 1859 a 1936, sense altres interrupcions que els breus eclipsis a què els sotmetien les circumstàncies externes —i àdhuc així els Jocs eren celebrats en la intimitat o a fora de Barcelona, com un any que van haver d'arrecerar-se a Sant Martí del Canigó—, la festa dels Jocs Florals de Barcelona va tenir lloc, cada primer diumenge de maig, al Saló de Cent, a Llotja, a Belles Arts o al Palau de la Música Catalana, amb una assitència fervorosa i amb un fidel concurs de poetes i prosistes. Als tres premis ordinaris s'afegiren, gràcies a la munificència particular, els Fastenrath i Concepció Rabell, destinats a llibres ja publicats —en anys alternats eren destinats a novel.les, contes, poemes i teatre—, la Copa Artística destinada a una narració en prosa, i el Premi Francesc Cambó, que mai no arribà a concedir-se.

Més que per substituir-los, per donar una manifestació reiterada de fe en l'idioma i de fidelitat en el servei de la nostra literatura, d'ençà de l'any 1941 les distintes colònies catalanes establertes a les principals ciutats d'Europa i d'Amèrica celebren, amb una continuïtat admirable i amb la col.laboració dels escriptors de llengua catalana residents a tot arreu, els Jocs Florals de la Llengua Catalana, regits per una organització molt semblant a la dels Jocs Florals de Barcelona. El 4 de maig de 1941, aquesta festa era celebrada a Buenos Aires i els anys següents ho foren successivament, a la ciutat de Mèxic, a Santiago de Xile, a l'Havana, a Bogotà, a Montpeller, a Londres, a París, a Montevideu, a Perpinyà, a Nova York, a Tolosa de Llenguadoc, a Caracas, a Sao Paulo, a San José de Costa Rica, a Cambridge, etc. Aquest Jocs Florals de la Llengua Catalana han mantingut un alt nivell d'exigència i qualitat. Presidits per altes figures de la nostra cultura, han comptat sempre amb l'assistència i la col.laboració de les autoritats dels països als quals s'acollien. Àdhuc han procamat Carles Pi i Sunyer en Gai Saber. Atenent les finalitats per les quals són convocats, aquests Jocs Florals de la Llengua Catalana atorguen premis per a obres de teatre, narracions, assaigs i estudis històrics, així com per a composicions musicals i són una excel.lent manifestació de la vitalitat i la unitat de la nostra cultura.

La celebració del primer centenari dels Jocs Florals de Barcelona trobà, a dins i a fora de Catalunya, un ressò i una transcendència dignes dels que tenia, per la poesia catalana i, en general, per la seva Renaixença, la restauració de la Gaia Festa per Manuel Milà i Fontanals i els sis escriptors meritoris que li feien costat. Els escriptors provençals i llenguadocians commemoraren la data i la feren coincidir, simbòlicament, amb el centenari de *Mireio*, el gran poema de Mistral.

NEGARON LA ENTRADA A ESPAÑA AL PADRE DE ERTZE GARAMENDI

Por RAMON DE ERTZE GARAMENDI

PARIS.—Me encuentro en la capital francesa, procedente de Barcelona, donde la policía no me ha dejado entrar después de haber pasado el control en el aeropuerto de aquella ciudad. Mientras esperaba el equipaje me llamaron para recoger mi pasaporte. Al cabo de algún tiempo, me comunicaron que desde 1971 se me había negado la entrada a España.

Repliqué que el año pasado me habían concedido la visa y pude hacer el viaje a España, como lo atestiguan los sellos policíacos de entrada y salida. Añadí que ahora tengo también una visa en regla y había pasado favorablemente el control de pasaportes. Por otra parte, dije también que la visa daba garantía para el viaje y que no debía uno recorrer miles de kilómetros para enterarse en la frontera misma de que no le era permitido entrar a un país.

Se decidieron a consultar con la jefatura de la seguridad de Madrid. El responsable tardó cinco horas en llegar a su oficina; mientras tanto estuve esperando en la sala de la aduana. La respuesta de la Dirección de Seguridad fue que debía salir yo en el primer avión y seguir incomunicado.

No se me había permitido, en efecto, ponerme en comunicación con el exterior.

Pasé la noche en el mismo local de la aduana hasta que ayer por la mañana tomé el avión que me trajo a esta ciudad.

(Del diari "Excelsior", de Mèxic)

ANTONI PEYRI

Com anunciàvem amb dolor a l'enllestir la impressió del darrer número de la nostra revista, el dia 23 de juny morí, a Cuernavaca, el nostre estimat i admirat amic.

El doctor Peyrí va néixer a Tarragona el 24 d'octubre de 1889, fill d'un notable metge militar català, que féu la campanya de Cuba, contragué allà les febres, i morí encara ben jove. Els tres fills estudiaren també medicina, i potser influïts per l'exemple del germà gran, Jaume —ben aviat catedràtic de la Facultat barcelonina—, s'especialitzaren en Dermatologia. Uns anys més tard Antoni —el petit— era també Professor Auxiliar de la matèria a Barcelona i iniciava una pràctica particular que seria de les més importants de la ciutat a l'esclatar la nostra guerra.

Al mateix temps, seguint les petjades del pare, es féu metge militar, i durà en el cos els anys suficients —com ell sempre deia— per a conèixer a fons i personalment el tarannà dels Caps i Oficials de l'exèrcit espanyol i, per extensió, de la burocràcia del país. Un cas semblant al de Francesc Macià, amb la filla gran del qual, Josefina, es casà mentre estava destinat a Lleida.

Fou en aquest anys, i potser com a reacció davant del medi professional que el voltava, que s'intensificà el seu nacionalisme; però la seva dedicació, aleshores, era a la Dermatologia. En les estones lliures la profunda vocació artística —escultura— feren que mai no entrés a la política activa, a Catalunya. Qui sap si també el féu abstenir el ser gendre del President Macià, en una mostra d'excés de delicadesa, ben pròpia del seu recte i ferm caràcter.

Quan arribà el moment, però, del Traspàs de Serveis del Govern de la República al de la Generalitat, formà part de la Comissió Mixta en les qüestions sanitàries; i així mateix ocupà la Direcció dels Serveis de Dermatologia de Catalunya.

Acabada la guerra, i ja a l'exili —on sortí acompanyat de la seva esposa i tres fills—, serví primer com a Director dels Serveis Antileprosos Venezolans, al llatzaret de Maracaibo. Després, durant una colla d'anys, com a professor de Dermatologia a la Universitat de Monterrey (Mèxic); deixant a ambdues bandes un solc profund i nombrosos deixebles, que li dedicaren darrerament alguns homenatges. Finalment, es traslladà a la capital de Mèxic, on exercí per un temps una intensa pràctica privada, i fins a la jubilació reglamentària, als serveis de Dermatologia de l'I.M.S.S. Publicà nombrosos treballs i algun llibre de la seva especialitat, molt apreciats pels entesos, com ja havia fet anys abans a Barcelona, on fou un dels fundadors de la cèlebre "Revista médica".

Fou en especial en aquests darrers deu o quinze anys, lliure de moment sols en part de les tasques professionals i després del tot, que dedicà el seu temps i esforç a la tasca nacionalista; llevat d'algunes notabilíssimes escultures, de les quals tenim mostra fefaent en l'excel.lent placa commemorativa del President Macià que honora la sala de conferències del nostre Orfeó.

Home d'una gran i extensa cultura general, a més de la mèdica, la intensificà amb estudis de Filosofia, Sociologia i Dret, per a poder profunditzar en el tema del Poder Polític, que tant l'obsessionà en els darrers anys. Portat per un nacionalisme cada cop més combatiu, publicà molts treballs a les revistes de l'exili, dictà conferències, organitzà cursos, etc. Finalment, publicà a París el 1972 el llibre *El Poder Polític. El Problema Catalunya-Espanya,* on desenvolupa i justifica documentalment el seu punt de vista.

Hom podrà compartir o no totes les seves opinions —jo ho faig cabalment amb forces d'elles—, i arribà o no a les mateixes conclusions; però l'evident és que es tracta d'un dels estudis més importants sobre el fet nacional català, de Prat de la Riba ençà.

Estigué molts anys treballant-hi, a voltes ens en donà a llegir l'original a alguns amics, a l'ensems que en publicava fragments a diverses revistes. Finalment, es decidí a publicar-lo a França, per tal de facilitar la distribució a l'interior de Catalunya, on ens consta que ha estat extensament llegit, dintre del que permeten les circumstàncies. Complia, així, el seu afany de prosselitisme, a què es refereix en la dedicatòria del meu exemplar, i que sempre el guià en primer terme.

Crec que gairebé tots els catalans firmarien con-

ceptes com aquests, escollits entre molts d'altres: "Neguem tot afany de nacionalisme virulent. El que vol Catalunya és viure la seva pròpia vida al so i al ritme dels valors universals, compartint amb els altres pobles el dolor en les lluites i el goig en el benestar del viure pacífic. D'ací la compatibilitat del nostre nacionalisme amb l'universalisme." "No es tracta d'anar sols; es tracta de triar-se la companyia. És la convivència, el tracte cordial, l'empresa per a fins comuns sublims o vulgars, és la contribució catalana a la civilitat". "Resumint: No és Castella la que ha de donar la llibertat a Catalunya, ni és Catalunya la que ha de pidolar als restants pobles hispànics la seva llibertat. És al conjunt dels pobles lliures als quals correspon resoldre els problemes d'independència, la integració o la desintegració".

I acabaríem, com ell, el libre dient: "Acostumats els catalans a no manar durant més de dos segles, període en el qual han estat estudiats i enaltits els valors con poques vegades en la història, s'ha arribat a creure que no calia manar dins de casa. Tindríem raó en un món just, però aquest no és ni de molt el nostre cas. Els catalans si volen la sobirania cal que es facin una idea dominant i obsessiva del poder polític, especialment les seleccions i els dirigents de la "res publica". *Sense un impuls i una ànsia de poder ni tindran mai sobirania ni la conservaran quan la tinguin.* La moral d'aquest llibre és aconsellar als catalans la necessitat d'assolir el poder polític de llur comunitat".

* * *

Acomplerta així la tasca que tant el neguitejava en els seus darrers temps, i esperant que —com ell volia— els catalans prenguin cada cop major consciència de ser-ne, descansi en pau, al tranquil cementiri de Cuernavaca on l'enterràrem, i lluny de la seva Catalunya tan estimada i enyorada, el vell i volgut amic de tants anys.

C. P.-S.

TRIESTE

Organitzada per l'Orfeó Català, el Comitè a Mèxic de la Societat "Mante Aligheri" i la Juventut de l'Orfeó, tingué lloc la Conferència sobre el tema "Trieste, història i vicissituds d'una ciutat de parla italiana", a càrrec del senyor Adrià Comel de Persico.

Presidí l'acte Cèssar Pi-Sunyer, qui després de dir que parlaria en castellà en atenció al conferenciant, cedeix la paraula al vicepresident de l'Orfeó, Joan Rovira, per a què faci la presentació de l'orador.

Rovira ho fa dient que el senyor Comel ha escollit el tema sobre Trieste per la similitud que aquest país té amb Catalunya.

L'orador comença per dir que la ciutat de Trieste, ubicada a la costa del mar a l'extrem part nord del Mar Adriàtic, fou establerta, amb el primer nom llatí de "Tergeste" a l'any 178 a. C. per les victorioses llegions romanes, amb l'intén de donar protecció a llurs poblacions a la part nordest de l'Imperi.

Subjecta, per la seva pròpia destinació, a violents i continus atacs de les poblacions bàrbars del nord i d'orient, desenrotlla la seva de sentinella avançat de l'Imperi amb diligència i valor, mereixent especials prerrogatives d'autonomia municipal, les quals li foren atorgades per l'Emperador August.

La seva ubicació geogràfica li va imposar sempre obligacions històriques, per trobar-se en el crucial entronc de les tres races i tres civilitzacions més importants: la itàlica-mediterrània a l'occident, la germànica al Nord i l'eslava-asiàtica vers l'orient. Envejada i sitiada al llarg dels segles, conserva la seva peculiar característica de la pròpia llengua d'origen *veneto* i la seva indestructible voluntat de no abandonar les seves institucions democràtiques municipals. Troba una estabilitat política vers al final del 1300 quan, per a salvar-se de dominacions estrangeres les més variades, signa un pacte amb Leopold d'Austria. Fou austriaca fins a la fi de la primera Guerra Mundial, defensant-se, al llarg de cinc segles, en contra de totes les temptatives de l'Imperi Habsburg de desnacionalitzar la seva llengua i aferrada a la cultura italiana. Alliberada per la Itàlia victoriosa en la primera Guerra Mundial, acollí als seus Alliberadors amb vehement entusiasme i es posa a reconstruir la seva pròpia economia de port important de l'Imperi Austro-Hongarès, ja en ruïnes pel seu desmembrament. Ressorgí amb tenacitat quan la segona Guerra Mundial vingué a interrompe la seva tasca. Ocupada pels alemanys i pràcticament anexada al Tercer Reich de Hitler, continua clandestínament a cultivar el seu italià, enyorant el seu retorn a la Mare Pàtria, Itàlia. Però els durs tractats de pau imposats aquesta vegada a Itàlia pels aliats no permeteren immediat el seu retorn a la seva antigua Pàtria, i es crea un Estat Lliure de Triestre, que dura, sota l'ocupació anglo-americana, a fins al 1954. Aquell any les tropes italianes entre l'entusiasme dels triestrans retornaren a la ciutat, acabant així una guerra i sofriments que duraren llargs anys. Durant aquest període l'ocupació alemanya de dos anys i la iogoslavia de 45 dies, deixaren les més profundes ferides morals a la ciutat, pes les vexaciones a què fou subjecta.

Pel seu heroic comportament, el govern italià condecorà la senyera municipal de la Ciutat (alabarda blanca en camp vermell), amb la suprema honra: la Medalla d'Or al Valor Militar.

Avui la Ciutat veu de nou amb confiança vers el seu mar, protegida per llurs senyeres: la Roja de la Ciutat i la tricolor d'Italià.

El senyor Comel amenitzá la seva conferència projectant prop d'una dotzena de vistes de Trieste, molt interessants, i que foren rebudes amb forts aplaudiments per la nombrosa concurrència.

PABLO NERUDA

Ha mort un poeta, un gran poeta, un bon amic nostre... La seva poesia no aixeca mai el to, com una remor primer, després com ampliada. En ella queda gravat tot l'univers, no un univers de fantasia, el de les més humils matèries que formen el món, les substàncies dels objectes, les pedres, els vegetals, els minerals, la terra, els ocells...

Neftali Ricardo Reyes (1904-1973), Pablo Neruda, seudònim del tan famós poeta de Xile l'obra del qual ha infuït en forma semblant a la que exercí Rubén Darío. El seu original estil que està caracteritzat per una audàcia verbalística, arriba al cim en la seva obra *Residencia de la tierra;* els seus versos tenen a voltes accents de desesperança i d'infinita melancolia.

En 1949 acabà d'escriure el seu extens poema *Canto General,* on comença cantant la geografia i vegetació de les terres d'Amèrica.

Després de 1954, va publicant *Odas elementales* —3 llibres—, en les quals canta las coses quotidianes, l'escarxofa, la seba, el "caldillo de congrio" —plat típic xilè, excel.lent— el fil, la flor, els mitjons, l'oli, l'amor, etc. Neruda ho enalteix en funció de la necessitat que l'home en té d'elles, i per això aquesta poesia és autèntica poesia social, arribant a unes meravelles descriptives, i essent probablement una de les obres més valuoses del poeta.

Fou reconeguda mundialment la seva vàlua, en rebre l'any 1971, el Premi Nobel de Literatura, després d'haver-lo rebut també la poetessa xilena Gabriela Mistral, ambdós grans valors de les lletres i de la cultura hispanoamericana.

En 1936 es trobava com a Cònsol del seu país a Madrid. Va presenciar el dantesc espectacle de la nostra guerra. L'impacte emocional que li produeix, és reflexat en el seu llibre *España en el corazón,* i els seus versos són un testimoni viu, incomparable de la seva humanitat, i un crit d'amor al poble espanyol i a la causa de la llibertat... Després d'aquest llibre se li ha retret, al poeta, l'abrandat contingut social de la seva obra. Però és dels pocs que aconsegueix mantenir una excelsa qualitat literària, i no baixa mai al nivell de proclames propagandístiques amb tot i que hi actua activament en la política i ser membre del Comitè Central del partit comunista xilè.

En una lletra del conegut i també malaguanyat poeta Manuel Altolaguirre, ens explica que aquesta obra *España en el corazón* va ser impresa per primera vegada en el Monestir de Montserrat, on els frares tenien un dels millors tallers de Catalunya. Havia pensat imprimir-lo en una màquina de pedal que servia per editar el butlletí del XI Cos d'exèrcit, però no hi havia paper per a tals treballs, i va caldre fabricar-ne en un vell molí utilitzant matèries primeres (cotó i draps) facilitats pel Comissariat de Guerra, i els soldats que hi treballaren varen tirar a la pasta, robes, vendatges i inclús trofeus de guerra, com una bandera franquista, i la camisa d'un presoner moro. Feren un tiratge de 500 exemplars; alguns passaren la frontera en la motxilla d'alguns soldats i la major part va quedar a Catalunya.

En una edició de "Cruz del Sur" que jo vaig intervenir a Xile, sota la direcció de l'insigne literat xilè, Juvencio Valle, s'hi publicà al final una poesia dedicada a Lluís Companys...

Tu alma tuvo el aceite virginal de la aldea
y el áspero rocío de tu tierra dorada,
y todas las raíces de Cataluña herida
recibían la sangre del manantial de tu alma,
las grutas estelares donde el mar combatido
deshace sus azules bajo la espuma brava,
y el hombre y el olvido duermen en el perfume
que dejó por la tierra tu sangre derramada...

Vaig conèixer Neruda, personalment, a Pauillac (porp de Burdeus), l'any 1939; ell dirigia l'embarcament de dos mil refugiats a Xile en el vaixell fletat pel SERE, el "Winnipeg". Era el Cònsol especial, i representant del govern xilè del gran president Pedro Aguirre Cerda. Jo portava, junt amb el meu cosí i un germà, una recomenació personal del meu oncle, Pere Coromines, molt amic del poeta; però he de fer constar que, a pesar de certs rumors que corrien en el sentit de que es feia política en la selecció dels integrants de l'expedició, no fou pas així, i donava gust de veure amb l'amabilitat i bonhomia que tant ell com les seves secretàries ens tractaven a tots, repartint menjar i robes als que sortíem dels camps de concentració, i encoratjant-nos a reprendre una nova vida en un país que ens acolliria amb els braços oberts.

Posteriorment, a Xile vaig veure Pablo Neruda altres vagades, sempre amb la seva boina basca, la seva veu dolça i el seu tarannà tranquil i amable.

GarVi
Mèxic, 27 de setembre de 1973

JOCS FLORALS DE LA LLENGUA CATALANA

ANY 115 DE LA SEVA RESTAURACIO

MEXIC, D. F., 1973

PROGRAMA GENERAL D'ACTES [NOVEMBRE 1973]

— DIVENDRES 9, a les nou de la vetlla. Alliance Française, Sòcrates 156 (Polanco). Recital de danses per l'Esbart Dansaire de l'Orfeó Català de Mèxic sota la direcció de Xavier Torroja.

Trencadansa	PRATS DE LLUÇANÈS
L'Espolsada	PREMIÀ DE DALT
Les Rentadores	ALTA CONCA DEL LLOBREGAT
L'Entrelliçada	ROSSELLÓ
La Marsoliana	AIGUAFREDA
La Morisca	GERRI DE LA SAL
Les Nyacres	EMPORDÀ
Suite Clàsica Catalana	Música: LLUIS ALBERT

Vestuari: A. ARTÍS Coreografia: I. RIBERA

— DISSABTE 10, a les onze del matí. Visita al Museu de San Carlos, Puente de Alvarado 50, on hi han exposades diverses obres clàsiques de pintura catalana.
A dos quarts de set del vespre. A l'estatge de l'Orfeó Català, Bolívar 21 2on. Conferència "Paraules sobre Maragall", pel professor de la U.N.A.M. Ramon Xirau.
A les vuit del vespre, vi d'honor als compatriotes vinguts de l'estranger i de l'interior de la república, en l'estatge social de l'Orfeó Català de Mèxic, Bolívar 31 2on.

— DIUMENGE 11, a les dotze del matí. Guàrdia d'honor i ofrena floral al Monument de la Independència, Passeig de la Reforma.
A dos quarts de cinc de la tarda, Festa del Jocs Florals a l'Auditori del Museu Nacional d'Antropologia, Bosc de Chapultepec, amb la participació de la Massa Coral de l'Orfeó Català de Mèxic sota la direcció de Marta Garcia Renart.
A dos quarts de vuit del vespre. Explanada del Museu d'Antropologia. Ballada de sardanes.
A les nou de la nit. Sopar de Germanor al Restaurant Ambassadeurs, Passeig de la Reforma 12.

ORDRE DE LA FESTA DELS JOCS FLORALS

Auditori del Museu Nacional d'Antropologia

Diumenge 11 de novembre de 1973. A les 4.30 p.m.

1. Obertura de l'acte

Cant a la Senyera ..... LLUIS MILLET-J. MARAGALL

[per la Massa Coral de l'Orfeó Català de Mèxic]

2. Discurs del President del Consistori, Dr. Pere Bosch Gimpera.
3. Memòria de la Secretària, Sra. Francesca Domingo d'Ollé.
4. Lectura del Veredicte.
5. Obertura de la plica del poeta guanyador de la Flor Natural i proclamació de la Reina de la Festa.
6. Entrada de la Reina de la Festa, acompanyada del poeta guanyador de la Flor Natural, dos membres del Consistori i la seva Cort d'amor.
7. Lectura de la poesia guanyadora de la Flor Natural, pel seu autor o un seu representant.
8. Concert per l'Orfeó Català.

Pitchou ome	Popular provençal. Versió B. SAMPER
Jovenívola	LLUIS MILLET-LLUIS MILLET
Les Ones	MARTA GARCIA RENART-LAURA GARCIA RENART
Empordà i Roselló	E. MORERA-JOSEP SEBASTIÁ PONS

[per la Massa Coral de l'Orfeó Català de Mèxic]

9. Lectura de les poesies guanyadores de l'Englantina d'Or i la Viola d'Or i Argent, pels autors o els seus representants.
10. Discurs de gràcies per la mantenidora Núria Parés.

Els Segadors-Himne nacional català	Versió: B. SAMPER
Himne Nacional de Mèxic	Versió: B. SAMPER

[per la Massa Coral de l'Orfeó Català de Mèxic]

COMITE D'HONOR

PRESIDENTS: SR. ING. VÍCTOR BRAVO AHUJA, *Secretario de Educación Pública;* SR. LIC. OCTAVIO SENTÍES, *Gobernador del Distrito Federal;* MESTRE PAU CASALS† MEMBRES: SR. ENG. ANTONI M. SBERT, *Delegat del President de la Generalitat de Catalunya a Mèxic;* SR. FRANCESC FARRERAS I DURAN, *President del Parlament Català;* SR. DR. CÈSAR PI-SUNYER, *President de l'Orfeó Català de Mèxic;* SR. DR. GONZALO AGUIRRE BELTRÁN, *Sub-Secretario de Cultura Popular Extraescolar;* SR. LIC. MIGUEL ALVAREZ ACOSTA, *Sub-Secretario de Radiodifusión;* DR. GONZALO BÁEZ CAMARGO; DRA. GLORIA CABALLERO, *Directora General de Asuntos Culturales de la Secretaría de Relaciones Exteriores;* SR. ING. ANSELMO CARRETERO; MR. PIERRE EMMANUEL, *Membre de l'Académie Française, Président de l'Association Internationale pour la Libérté de la Culture;* DR. RAMÓN DE ERTZE GARAMENDI; DR. EDUARD NICOL, *Profesor de la Universitat Nacional Autònoma de Mèxic;* SR. LIC. RAÚL NORIEGA; SR. ARQ. LUIS ORTIZ MACEDO, *Director General del I.N.B.A.;* SR. DR. JOSÈ PUCHE, *Ex-Rector de la Universitat de València;* MR. DENIS de ROUGEMONT, *Presiden del Centre Europeu de la Cultura;* DOÑA AMALIA SOLÓRZANO DE CÁRDENAS; SR. FELIP TEIXIDÓ; MR. PIERRE VILAR, *Escriptor, professor a la Sorbona.* CONSISTORI: DR. PERE BOSCH GIMPERA, *President;* PROFESSORA PALMA GUILLÉN DE NICOLAU; NÚRIA PARÉS, *Poetesa;* PERE FOIX, *Escriptor;* AGUSTÍ CABRUJA, *Escriptor;* RAMÓN PALAZÓN, *Advocat;* PROFESSORA FRANCESCA DOMINGO D'OLLÉ, *Secretària.* COMISSIÓ ORANITZADORA: MANUEL ALCÁNTARA I GUSSART, *President;* ANTONI EROLES†, *Tresorer.* DALMAU COSTA. LLUIS MOLES. ANTÓNIA PI-SUNYER DE GERHARD. RAMON FABREGAT. PAU RUIZ. JOAN POTAU. MERCÉ A. DE FRANCÉS, *Secretària.*

SEGUIM AMB LA LLISTA DE SUBSCRIPTORS D'ACCIONS

SUMA ANTERIOR $ 1.628,000.00

162.—Dot, Remei M. Vda.	10,000.00
163.—Dot Masdemont. Jordi	5,000.00
164.—Villalobos, Maria	5,000.00
165.—Vilalta Vidal, Antoni	10,000.00
166.—Tomás Pons, Francesc	5,000.00
167.—Gonfaus, Joaquima R. Vda.	5,000.00
168.—Folch Folch, Josep	5,000.00
169.—Civit Vallverdú, Deogracias	5,000.00
170.—Castelló Puerto, Joan	10,000.00
171.—Chalamanch Noguer, Jaume	5,000.00
172.—Sapés Bruquetas, Marcel-li	5,000.00
173.—Deitx Arbengau, Joan	5,000.00
174.—Aymami Baudina, Lluis	5,000.00
175.—Marti Puigdefábregas, Joan	5,000.00
176.—Ros Margarit, Santiago	5,000.00
177.—Gasó Morera, Santiago	5,000.00
178.—Grau Gebelli, Angel de	5,000.00
179.—Mellado Garcia, Josep	5,000.00
180.—Simarro, de Salazar, Nuria	10,000.00
181.—Simarro, de Arias, Conchita	10,000.00
182.—Rocabert Rigol, Jaume, 1ª aport.	5,000.00
183.—Gou Burgell, Eduard, 1ª aport.	5,000.00
184.—Alba Romero, Moisés de	15,000.00
185.—Gual, Enric F., 1ª aport.	5,000.00
186.—Mur Roda, Pere	5,000.00
187.—Deitx Armengou, Josep	5,000.00
188.—Serra Ventura, Narcis	5,000.00
189.—Orfeó Català	7,000.00
190.—Garcia Capdevila, Josep Ma.	5,000.00
191.—Marti Fortun, Doménech, 1ª aport.	5,000.00
192.—Torá Fumadó, Joan	8,000.00
193.—Sbert Massanet, Antoni Ma.	10,000.00
194.—Altaba Planuch, Carles	10,000.00
195.—Gilabert Romagosa, Joan	5,000.00
196.—Colomer Griera, Jordi	10,000.00
197.—Costa Santaló, Pere	5,000.00
198.—Colomer Griera, Maria	5,000.00
199.—Benet Solé, Lluis	5,000.00
200.—Sala Garcia, Joan	5,000.00

SUMA I SEGUEIX $ 1.878,000.00

En la llista de subscriptors d'accions del número anterior, apareix com subscriptor (Núm. 108) A. Romagosa (Guadalajara) amb la quantitat de $ 5,000.00. El nom correcte és: Antoni Gilabert Romagosa.

JA TENIM CASA PRÒPIA

El dia 19 de setembre la *Inmobiliaria Casa Catalana, S. A. de C. V.*, signà l'escriptura de compra de la casa del carrer de Marsella Núm. 45 a la *Aseguradora Mexicana, S. A.*, pagant al comptat $ *875,000* —per la meitat del valor establert—, més les despeses corresponents. El reste, és a liquidar en tres anualitats; però ens seria molt grat poder-ne avençar almenys algun dels pagaments anuals.

El mateix dia entràrem en posessió de la casa, i ja hi treballem en les obres d'arranjament i adaptació, en un esforç per canviar-nos-hi a darrers d'any.

Així, el que tants i tants anys havíen desitjat i que ens semblava un somni irrealitzable, és avui ja un fet, gràcies a l'esforç i a *l'ajut de tots.*

SOLS CAL, QUE:

—Els que han subscript accions i les han pagades íntegrament —la gran majoria—, ens ajudin a buscar nous subscriptors.

—Els que ja han subscript accions, però no les han pagades encara, o document íntegrament, ho facin tot seguit.

—I ELS TOCATARDANS, QUE ENCARA S'HI PENSEN O SON ESCÈPTICS es rendeixin d'una vegada a l'evidència dels fets aconseguits, *i subscriguin, paguin o documentin totes les accions que puguin.*

La subscripció feta, fins ara, per uns doscents deu socis i amics, ja s'acosta als *DOS MILIONS DE PESOS*, xifra que esperem depassar ben aviat. D'acord amb els nostres plans, ens manquen altres *CINC-CENTS MIL PESOS;* o sigui cinquanta compatriotes que comprin un mínim de deu accions —segons el promig aconseguit fins avui—, o un major nombre proporcional si les subscripcions són menors.

ESPEREM I CONFIEM QUE TU LECTOR, SERAS UN D'ELLS SI ENCARA NO ETS A LA LLISTA DE SUBSCRIPTORS.

Octubre de 1973

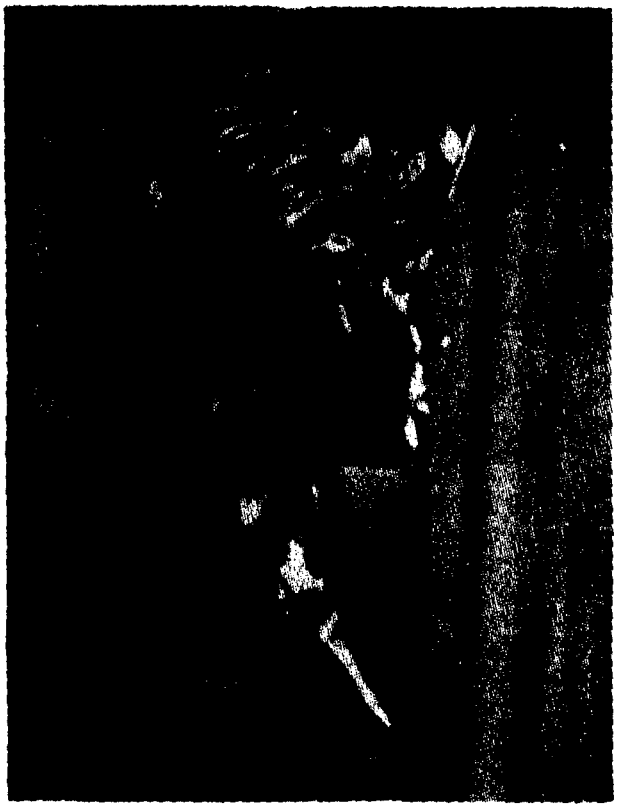

ANTONI PEYRI, ESCULTOR

Fa uns anys, els crítics d'art de la premsa mexicana feren grans elogis d'una obra escu'tòrica de la qual era autor Antonio Peyrí; es tractava d'un bust, expressiu i radiant, d'una bellesa femenina.

De tant en tant, entre els catalans exiliats, sol haver-hi aquestes sorpreses. L'enyorança, també és creadora i fecunda.

Jo coneixia a Peyrí com a doctor, com a fervorós i intransigent nacionalista, com a gendre de Francesc Macià —sempre és un mèrit, un alt honor per a un català haver-se pogut casar amb una filla de l'*Avi*—; però, sincerament, mai no podia imaginar-me que fos escultor.

És per això que en llegir aquells comentaris favorables que com a artista li dedicaren els diaris, vaig creure que una entrevista amb ell, a fi d'incloure-la en un recull de semblances de gent coneguda de l'exili, que encara tinc inèdit, podia ésser un xic interessant.

El vaig telefonar.

—Doctor, ens hauríem de veure; he vist les crítiques de la premsa a l'entorn del bust que acaba d'exhibir... ¿No creu que faria bonic que els catalans, tant els de l'exili com els de l'interior, s'assabentessin del seu èxit i el coneguessin com a artista?

Em va costar una mica convèncer-lo. Finalment, però, va cedir.

Vaig anar una tarda a casa seva. Asseguts ell i jo en el seu despatx, aviat iniciàrem la interviu.

—Vostè, segons he vist, és un professional de l'escultura, i no un diletant... A quina edat va començar a modelar, doctor?

—Als trenta anys.

—La seva primera obra?

—El cap del meu fill Anton, quan tenia set anys de vida, i ara ja en té trenta-cinc o trenta-sis. Li vaig fer un marbre.

—Però...

—Veurà, veurà. Ja sé el que vol saber... Jo em vaig fer amic, molt amic, d'en Monjo, que era l'escultor anatòmic de la Facultat de Medicina de Barcelona, feia els motlles dels tumors, amb cera de colors; és a dir, feia el museu de motlles de la Facultat amb un fi documental i pedagògic. Un dia em va invitar anar el seu taller, que tenia cap allà darrera la Sagrada Família. Mentre ell treballava en les obres d'escultor professional, jo utilitzava els seus models i m'anava ensinistrant en la plasmació de l'escultura.

—Devia ésser aleshores, doncs, que vostè va fer el bust del seu hereuet, oi?

—Exacte.

—Quin any era, més o menys?

—L'any 32 o 33.

—Les altres obres va seguir fent-les en el taller del seu amic?

—Fora d'alguns escultors que tenien taller propi, i gran taller, con en Clarà, les obres hom les treia d'apunts en el taller d'un italià del carrer d'Aragó, passat el Passeig de Sant Joan —un italià molt destre, en l'ofici—; però la forma artística, el retoc definitiu acabava donant-li el propi autor.

—I, després?

—El trasbals de la nostra guerra em va tirar en orris totes les meves activitats escultòriques, puix que, a l'exili, per a atendre les necessitats de la llar, vaig haver de dedicar-me de ple a la meva professió de metge.

—Però, sortosament, ara pot torna-hi a esmerçar un xic de temps...

—Sí. Des d'uns anys ençà, i essent ja a Mèxic, he reprès la meva profunda afició artística. Fa poc, vaig demanar a la senyora Adela de Bertran Cusiné, filla i néta d'escultors italians, els Passini, si volia fer la mercè de posar per tal de fer-li el retrat.

—La bellesa?

—Em va interessar fer el seu bust per les qualitats estètiques en l'ordre escultòric que ella té i que es presten a despertar en l'artista la seva inspiració, a fi de poder arribar a plasmar un ideal artístic.

—L'art, és creació.

—Així és. Entre l'artista i el model no és pura còpia el que es fa, sinó que és la plasmació d'un fenomen artístic

que és el propi model qui l'ha de donar. Ara, naturalment, dintre la sensibilitat estètica de l'artista l'enorme dificultat radica en poder realitzar-lo. Aquest és el drama de l'artista, entre el que dóna de si la seva vida imaginativa i les possibilitats tècniques de l'obra que pretén fer. Tant és així, que l'artista no s'ha de limitar a fer la còpia exacta del model. Un exemple: en la penúltima sessió en què posava el meu model, li vaig dir: "—Miri, senyora Bertran: em surt un tret o una expressió que em penso que no és ben bé la seva; però, jo, li vull ésser franc: no la voldria tocar o modificar. M'exposo, cercant una semblança, que em fugi dels dits el que acabo de trobar".

I, així, l'escultor va anar arrodonint, perfilant, el bust, que és el que reproduïm avui ací, i que, ja podem dir-ho, amb tot i veure's molt bell, no dóna ideal del que és en la realitat un relleu o una obra escultòrica en conjunt.

Catalunya té un bell esplet d'escultors —hom no sap si és la influència de la llum del Mediterrani o fruit del Renaixement medieval italià— que són la seva admiració, que li han donat renom i prestigi; creiem que l'escultura és una de les manifestacions espirituals autèntiques del poble català, on s'ha fet i es ve fent escultura realista, com és, per exemple, la universalment coneguda escola de Rodin.

Abans d'acomiadar-nos, el doctor Peyrí —perdoneu-me: escultor—, amb el seu temperament inquiet i eternament optimista, va dir-me:

—Fa deu anys que vaig darrera de plasmar el mite de Prometeu, i per ara no em surt; però, ja em sortirà!

A. C.

11 de Setembre

Com cada any, recordàrem l'11 de Setembre de 1714, amb una ofrena floral i guàrdia d'honor al Monument a la Independència de Mèxic, i amb una vetllada necrològica a la memòria de Rafael de Casanova al nostre estatge social.

A la guàrdia d'honor feren acte de presència una trentena de persones, entre elles: el doctor Cèsar Pi-Sunyer, president de l'Orfeó Català; Joan Rovira i esposa; Antoni Ollé; Joaquim Vila Benet, acompanyat dels seus fills; August Pi-Sunyer, també amb els seus fills; senyoretes Marià Villalobos i Joaquima Sabaté; Josefina Estapé; les germanes Torroja; Ramon Palazon; Joan Sans Ventura i fills; Salvador Romagosa i esposa, etc.

Dipositaren ofrenes florals a l'Altar de la Pàtria, retent homenatge al Conseller en Cap Rafael de Casanova, l'Orfeó Català, l'Institut Catlà de Cultura; La Secció Femenina; Massa Coral; JEC; Art Dramàtic; Germandat Catalana; JOC; Secció Esportiva; família Pi-Sunyer; famílies Miró i Ametller; doctor Franco i esposa; família Casares; família Ribera i Joaquima Sabaté.

La vetllada, a l'Orfeó, prengueren seient a la Presidència, el doctor Cèsar Pi-Sunyer, president de l'Orfeó Català; Antoni M. Sbert, Delegat a Mèxic del President de la Generalitat de Catalunya, i Fidel Miró.

Pi-Sunyer féu ús de la paraula per a informar que començaria l'acte descobrint l'estàtua del Conseller en Cap, Rafael de Casanova, obra de l'escutlor Deogràcies Civit.

S'encaminà a l'Altar de la Pàtria, que per fons tenia una gran bandera amb les quatre barres, i procedí a destapar l'estàtua del Conseller en Cap. Una forta ovació ressonà per la sala i, fet el silenci, el doctor Pi-Sunyer remarcà les dots artístiques de Deogràcies Civit, demanant-li volgués adreçar uns mots als presents, sobre el significat i simbolisme de la seva obra. Així ho féu Civit, dient que representava el Conseller en Cap, en el moment d'ésser ferit, i per això el gest tan expressiu de la mà esquerra apretant fortament la senyera i de la dreta estrenyent l'espasa; reacció, si hi penseu una mica, ben humana.

L'acte seguí amb un parlament de Fidel Miró, sobre la gesta que es recordava i consideracions de la vida política catalana, en general, fins als nostres dies. Fou escoltat amb molta atenció, donada la profusió de datles de fets històrics i anècdotes, que abundarem a fer més interessant la seva disertació.

El públic, també amb una forta ovació, li testimonià la seva complaença, i foren molts els que se li aproparen a felicitar-lo.

Finalitzà la commemoració la Massa Coral que, sota la direcció de Marta Garcia Renart, canta el "Cant a la Senyera", "Empordà", "Roselló" i "Els Sagadors".

M. ROCA

CONFERENCIA

14 D'ABRIL

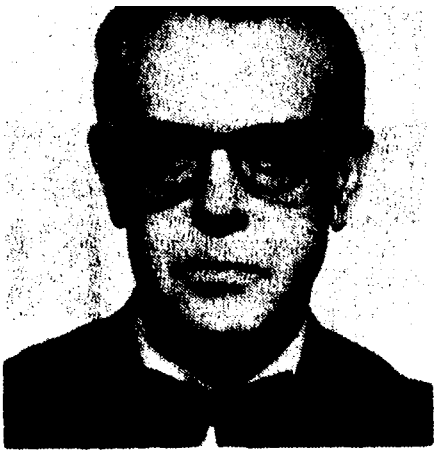

Per FRANCESC FARRERAS I DURAN

El 14 d'Abril és una data que només es commemora a l'exili; no, no es festeja a la nostra terra, ocupada militarment i econòmicament.

Nosaltres vivim en un país lliure. Però, amb aizò de lliure, us hauré de demanar que em permeteu una aclariment, i és aquest: avui com avui la llibertat, en els països que hom acostuma dir lliures, consisteix en què hom pot fer el que li plagui mentre no es fiqui amb interessos poderosos, o sigui, per exemple, les empreses multinacionals, el *Pentágono,* la CIA, la G. P. U. russa, o els governs del pobles que controlen ells, i que gairebé són tots.

La gent de la meva edat fórem educats en l'exioma de que la nostra llibertat només acabava a allí on començava la llibertat d'altri. L'apotegma de Juárez: "El respeto al derecho ajeno es la paz".

La fauna microbiana d'antillibertat contra el dret de pensar, d'expressió i d'obrar, que es desencadenà pel món amb Hitler i Mussolini, no hi ha cap DDT prou poderós per a extingir-la. El respecte a la vida humana de la nostra època, quan una sola condemna de mort (mort legalment justificada, encara que no ho fos moralment) feia trontollar un govern i canviava el rumb d'unes eleccions, ha desaparegut del tot.

Vivim teòricament en un segle de llibertat, però la realitat és una altra. En el món d'avui s'incoven rebel.lies que ineluctablement faran explossió tard o d'hora.

Jo crec en la joventut inconformista que no l'interessa heretar un món podrit, hipòcrita, cruel i àvid d'egoisme com el nostre. La seva lluita li costarà sacrificis i víctimes, perquè cada dia propagar idees progressives i humanes esdevé més perillós. Les forces de repressió han trobat la manera de crear un delicte inexistent quan han de perseguir a un idealista, i també de fer-lo desaparèixer, i reduir al silenci els seus familiars. Quan la tortura s'ha convertit en el nostre pa de cada dia, la llibertat, la nostra llibertat, es torna una quimera inaccesible.

Recordo que, un cop aconseguit el triomf republicà en les eleccions de l'històric 14 d'Abril, tothom es movia i estava inquiet, perquè "s'havia de fer alguna cosa", com deia la gent del carrer.

Les converses entre els victoriosos, els de Barcelona i els de Madrid, donaven la impressió de dur les coses a la perillosa actitud dialectal de sempre, el que podria donar temps al rei i al seu govern de reaccionar.

Tot d'una, però, en un gest inspirat (i de gran visió), Lluís Companys anà a l'Ajuntament disposat a fer quelcom, acompanyat d'un petit grup.

L'escena entre ell i l'alcalde, Martínez Domingo, és abastament coneguda; tots la tenim ben gravada a la memòria. L'home no podia deixar l'alcaldia sense un previ acte de força, i així es féu. Amadeu Aragay li donà un copet a l'espatlla, agafà la vara de damunt la taula i la lliurà a Lluís Companys.

Lluís Companys, proclamà la República; immediatament Francesc Macià proclamava des del balcó de la Diputació la República Catalana.

Com era aquella República Catalana? Deia la seva Proclama: "En nom del poble de Catalunya proclamo l'Estat Català, sota el règim d'una República Catalana, que lliurament i amb tota cordialitat anhela i sol,licita *dels demés pobles d'Espanya* la seva col.laboració per a la creació d'una Confederació de pobles Ibèrics, disposada al que calgui per a alliberar-los de la Monarquia borbònica".

D'entre les moltes preguntes que la gent s'ha fet sobre aquells esdeveniments, intentaré contestar les que crec més essencials des del meu punt de vista.

Abans, però, em plau dir que l'interès sobre aquella República Catalana, la Generalitat i el Parlament, cada dia és més gran, compta amb més estudiosos. A mi, per la meva condició de President del Paralment Català a l'exili, m'han escrit joves estudiants i també professors de la Universitat de Barcelona, demanant-me dades i opinions. Tinc força correspondència en aquest sentit. De tot això n'està un xic assabentat l'amic Cabruja, que m'ha passat més d'una carta. Em donen una gran feinada, però n'estic content. Només em sobren els qualificatius d'*Honorable.* Déu els beneeixi la bona feina que fan, o que intenten fer, que jo ja els he benèit amb la mà dreta i l'esquerra perquè perseverin i siguin cada dia més, gent, a l'obra.

Tornem al 14 d'Abril.

Què fou, exactament?

Per mi l'expressió del sentiment i de la voluntad del poble de Catalunya magistralment interpretats per un gran home, un gran senyor i un gran català, Francesc Macià, l'home de la Solidaritat i, l'home que un dia renuncià a l'acta de Diputat, l'home de Prats de Molló, l'home que representava físicament la dignitat i l'honestitat en carn i ossos.

De seguida s'imposa la pregunta tantes vegades formulada: com es podia defensar o mantenir aquella República Catalana, aquell Estat Català?

La resposta és: de cap manera.

La mentalitat espanyola, ni la de la gent d'esquerra, no estava madura per a acceptar-ho. Espanya tenia la força. Els catalans no teníem, i potser ni tenim, prou capacitat de sacrifici i menys de lluita. Estic d'acord amb el malaguanyat doctor Peyrí, que ho diu en el seu llibre *El poder polític.*

(Continuarà)

D'ACÍ I D'ALLÀ

El Centre Català de Guadalajara commemorà, com tots els anys, la diada de l'Onze de setembre de 1714.

El President, senyor Joan Moya, en breus paraules, agraí l'assistència dels presents que, després de l'ofrena floral, signaren en el Llibre d'Or del Centre.

Tot seguit féu ús de la paraula el senyor Jordi Forcadas que s'estengué en consideracions sobre la significació de l'11 de setembre vist per un "menut —com digué ell— agafat nerviosament a les mans dels seus pares davant del monument a Rafael de Casanova", avui ja gran i formant part d'una generació que cresqué entre les runes de les il·lusions dels seus majors.

Acabà demanant que la brillantor de les noves victòries que —sens dubte— un dia vindram, ens faci oblidar la nostàlgia de les velles derrotes.

* * *

En homenatge a Enric F. Gual, el nostre notable escriptor i crític d'art que, com saben els nostres lectors, vam perdre recentment, l'Institut Nacional de Belles Arts exhibí en el Museu de Sant Carles un Retaule Gòtic català del segle XV, realitzat pel mestre Pere Espallargues.

Enric F. Gual era el director del Museu de Sant Carles.

El retaule fou la darrera obra adquirida pel museu gràcies a les gestions del nostre malaguanyat compatriota, que ací a Mèxic gaudia d'un alt prestigi i estima.

* * *

A través de l'Agencia UPI la premsa mexicana publicà la notícia que alguns membres d'una organització neonazi d'Espanya entraren als locals de la casa editora de la *Gran* Enciclopèdia Catalana, pintaren en les parets la creu esvàstica, destruïren fitxers i arxius, i robaren un equivalent de més de vinci-i-cinc mil pesos.

* * *

Claudio Sánchez Albornoz, que ara té 80 anys, digué al diari "La Prensa", de Buenos Aires: "Estoy en el último tramo de mi vida. No volveré a España. Sigo siendo lo que he sido. Desearía ver restablecida la libertad en mi país. Creo que no puede haber libertad sin República, pero me conformaría con que hubiese libertad".

* * *

El premi Lope de Vega, de dues-centes mil pessetes, que anualment atorga l'Ajuntament de Madrid, enguany l'obtingué Josep Ma. Camps, el que ha donat peu que tota la premsa mexicana s'ocupés de la seva vida i de la seva obra, bo i dient que, si bé es tracta d'un autor nascut a Barcelona, per allà l'any 1915, en plena primera Guerra Mundial, es formà a Mèxic, i ací estrenà les seves primeres obres teatrals, com *Cámbieme, doctor,* sobre el mite d'Ifis, *Columbus 1916* a l'entorn de la personalitat de Pancho Villa, *El Gran Tianguis, Cacería de un hombre,* i d'altres.

L'obra amb la qual guanyà el premi Lope de Vega duu per títol *El edicto de Gracia,* també de tema històric, però ara entorn d'una figura espanyola, l'inquisidor Alonso de Salazar y Frías.

* * *

Es diu que la cèlebre artista de cinema Greta Garbo està cercant una casa en la Costa Brava, on pensa viure. El doctor Barraquer, de Barcelona, acaba d'operar-la de cataractes.

* * *

El premi del certamen internacional de *Novela México* (1973), instituït per l'Editorial Novaro i l'Associació d'Escriptors, l'ha guanyat Joan Marsé, amb la seva obra *Si te dicen que caí.* Hi prengueren part 360 concursants.

L'autor, de 34 anys d'edat, de Barcelona, vingué a Mèxic a recollir el premi de 10,000 dòlars.

INTERNATIONAL MERCANTIL Co., S. A.

Carrer Orizaba Núm. 43-A
México 7, D. F.

* * *

SECCIO FILATELICA

Compra-Venda de segells per a col·leccions
Telèfon 5-25-64-27

Dr. Eduard Neira

OCULISTA

CAMPECHE 46 COL. ROMA SUR

TELEFONO 574-12-18 MEXIC, D. F.

A finals d'octubre tindrà lloc, a Andorra, la celebració de la festa dels Jocs Florals Juvenils de la Llengua Catalana, organizat pel Cercle de les Arts i de les Lletres, sota l'alt patronatge del M. I. Consell General de les Valls d'Andorra.

* * *

El nostre estimat amic i compatriota Benet Messeguer fou nomenat Director de l'Escola Nacional de Pintura i Escultura "La Esmeralda", de Mèxic.

Assistirem a la cerimònia de posessió del seu alt càrrec, que presidí el director general de l'INBAL, arquitecte Luis Ortís Macedo.

* * *

El diari "Excelsior", de Mèxic, amb els encapçalats "PERSIGUEN AL ARTISTA POLITICO EN ESPAÑA. PACO IBÁÑEZ HABLA DE LA CENSURA EN SU PAÍS. SE PRESENTARÁ MAÑANA EN BELLAS ARTES. LE GUSTARÍA MUSICAR OBRAS DE OCTAVIO PAZ", publicà un extens reportatge a l'entorn d'aquest artista espanyol, en el qual es llegeixen coses, com, per exemple:

"—¿Cómo es que la censura prohíbe sus canciones, si las poesías base son las obras del Siglo de Oro Español?

—En España se persigue al autor, luego al intérprete, a lo que provoca entre la masa i finalment al artista político... Hay artistas temidos en España, perseguidos. Por ello vivo ahora en París... En España sufrimos las más humillantes expresiones de parte de los medios de difusión al servicio del régimen. No se nos permite utilizar la televisión, y así por el estilo... Es que en España se tiene miedo a la verdad. Se oculta hasta lo menos importante para que el pueblo no se dé cuenta de lo que pasa en el mundo".

* * *

Transcrivim de la revista "les Nouvelles Litteraires", de París, aquest paràgraf:

"20 juin 73: Il faut pour être à la mode défendre l'Occitanie, la Basse Bretagne ou la Catalogne, qui se considèrent comme des minorités opprimées. Deux écrivains nous ont parlé de cela à la té évision l'autre soir et plusieurs milliers de personnes ont participé à une fête organisée par le mouvement *Lutte Occitane* au pied du château de Montsègur. Un magazine littéraire vient de consacres tout un número a ces problemes de la culture d'Oc".

* * *

Segons unes declaracions de Manolo Fábregas, el gran actor i empresari mexicà, dindre de poc tindrem ací entre nosaltres Albert Closas, que serà el principal intèrpret de l'obra *Pato a la naranja,* que Manolo estrenarà en el seu teatre. L'obra, de Françoise Perrier, ha tingut un gran èxit a París i a Madrid.

Serà la primera vegada que el nostre famós actor vindrà a Mèxic.

* * *

El rector de la Universitat de Mèxic, senyor Guillermo Soberón, junt amb un nombrós grup d'intel.lectuals, dedicà un homenatge al catedràtic Lluís Recasens Sitges, amb motiu de complir setanta anys d'edat.

El llicenciat Juan González A. Alpuche parlà en nom de l'Associació Nacional d'Advocats, fent constar que el gran professor Recasens dedicà molta part del seu temps a la joventut mexicana; dirigí tesis, donà consells sobre problemes escolars i fins explicà prob'emes que moltes vegades no eren de la seva especialitat, però que, amb la seva fina percepció i profunda cultura, ho enfrontà amb particular encert.

* * *

El Consell General del Principat d'Andorra ha pres l'acord que la dona pugui exercir alts càrrecs públics, inclús el de Governador General de les Valls. És la primera vegada en la història del petit principat en què les dones gaudeixin d'aquestts drets.

* * *

En el Newart State College, prop de Nova York, i patrocinat pel departament d'anglès de l'esmentada universitat, s'ha representat l' obra de teatre *Un dia loco,* de Maruxa Vi'alta. La traducció a l'anglès, amb el títol *A*

Dr. Demòfil Franco
Odontòleg
Posa a la disposició de la seva clientela
la moderna instal.lació de la turbina
d'aire que elimina el molest i
dolorós torn dental
Servei de Raigs X.
Uruguay 44-112 Tel. 5-21-20-57
México, D. F.

Dr. PELAI VILAR C.
Dr. PELAI VILAR PUIG
OTORRINOLARINGOLEGS
Paseo de la Reforma 400-503 Tels.: 511-29-16, 589-07-69
MEXIC, D. F. i 553-59-02

mad day, és del professor Edward Huberman de la Universitat de Rutgers.

* * *

"Holiday", la famosa revista nordamericana de temes turístics, atorgà el seu *Premi 1973 al* restaurant EL LAGO, de Dalmau Costa, regentat per Jordi Escofet, qui, junt amb la seva esposa Evangelina, feren un viatge a Quebec a fi de rebre l'homenatge.

* * *

Organitzat per la Confederació Nacional del Treball d'Espanya, i amb l'aprovació de la UNAM de Mèxic, per la seva difusió cultural, es celebrà a la "Casa del Lago" el següent Cicle de Conferències:

17 de Juny "Els inicis de l'anarquisme", a càrrec de Margarida Carbó de Ribera. 24 de Juny "L'anarquisme espanyol", a càrrec de Josep Carbó. 1er. de Juliol "L'anarquisme a Mèxic", a càrrec de la professora Dale Lloyd. 8 de juliol "L'anarquisme a l'Argentina", a càrrec de Xavier Fernández. 15 de juliol "Significació actual de l'anarquisme", a càrrec de l'Enric González Rojo.

Margarida Carbó de Ribera, que parlà dels inicis de l'anarquisme, féu una conferència altament interessant, tema que demostra dominar abastament per haver-lo desenrotllat en la seva Tesi del Doctorat. Segurament fou per això que, en expressar-se tan documentalment i amb gran facilitat de paraula, la nombrosa concurrència —la majoria joves estudiants mexicans— la premiaren amb forts aplaudiments.

* * *

En una carta que hem rebut d'un amic català exiliat als Estats Units se'ns comunica que ha mort, a Nova York, a l'edat de 76 anys, Joaquim Maurin, el conegut dirigent obrerista català.

Fou un dels fundadors del Partit Comunista d'Espanya, del qual es separà per a crear, amb Andreu Nin, el Partit Obrer d'Unificació Marxista (POUM). L'any 1936 va ésser disputat a Corts. A l'esclatar la guerra, es trobava a Galicia, i fou detingut pels franquistes. El posaren en llibertat després d'onze anys de presó, traslladant-se primer a França i més tard a Nova York.

* * *

En Salvador Romagosa i la seva muller, Mercè Blanc de Romagosa, que pels anys que fa que tenen cura de l'Administració del nostre Orfeó Català ja són quasi una institució en el si de la Casa, han vist amb goig com el seu nét, el jove Joesp Lluís Peña Romagosa, acabà els estudis d'Enginyer Textil.

Els estudis els cursà a l'Escola Superior d'Enginyeria Textil de l'Institut Politècnic Nacional, i la cerimònia de lliurament d'anells i diplomes es celebrà a l'Auditori "A" del Centre Cultural de la Unitat Professional de Zacatenco.

Es celebrà una festa de gala —sopar i ball— en el Saló "Fiesta Palace" de l'hotel del mateix nom, que es vegé molt concorreguda i animada.

No cal pas dir que, els pares del novell enginyer i sobretot els avis —el senyor i la senyora Romagosa—, no cabien a la pell de contents i satisfets que estaven. Reberen moltes felicitacions d'amics i coneguts; i, nosaltres, des de les pàgines de la nostra revista, volem fer-los-hi arribar també la nostra més afectuosa i cordial, bo i desitjant al nou enginyer tot d'èxits en la seva carrera.

JOAN ROVIRA UTESA

ASSEGURANCES EN GENERAL

VIDA - Incendi - Robatori - Cristalls
Accidents personals - Incendi i robatori
domiciliari - AUTOMÒBILS.

TELÈFONS: 562-97-66 i 533-17-60

TRAJES Deitx, S.A.

Insurgentes y Hamburgo Tel. 5-25-60-64

Insurgentes y Artes Tel. 5-35-35-49

MEXICO, D. F.

Mossèn Ramon Muntanyola

El passat 10 de setembre va morir a Catalunya aquest llorejat poeta i escriptor, autor de la biografia *Vidal i Barraquer, el Cardenal de la Pau.*

El llibre, que quan es publicà l'any 1970 assolí un èxit extraordinari, és ben bé una mostra del que pot un bon escriptor.

Mossèn Muntanyola va néixer a l'Espluga de Francolí, ara fa 56 anys, i era rector de l'església de Santa Maria del Mar de Salou. Aquest poble, que quan nosaltres érem allà no arribava a tenir 300 habitants, a l'estiu d'aquest any arribà a tenir-ne 300,000. D'allí sortiren els vaixells de Jaume I per a la conquesta de Mallorca.

A Muntanyola el coneixíem de nom per haver-li llegit alguna de les seves poesies publicades en revistes de Reus, Personalment el coneguérem en un àpat que dedicàrem a un impressor que acabava de sortir de la presó, on havia complert una condemna de tres mesos per haver publicat un mapa de Catalunya sense posar-hi el peu d'impremta.

En aquest àpat, en el qual ens hi reunírem una seixantena de persones, Muntanyola, a precs de la concurrència, benei la taula, i ho aprofità per a pronunciar un discurs en tons vibrants de patriotisme.

Descansi en pau el que en vida fou un bon amic nostre i un fervent patriota.

M. R.

OUS
OUS
OUS
OUS
(rossos)
GRANJA BARCELONA, S. A.
Tel. 582-62-78

VIDRIERIA
"POPOCATEPETL"
Vidres i miralls
SERVEI RAPID A DOMICILI
Av. Popocatépetl 156 Col. Portales
México 13, D. F. Telèfon 5-32-27-48

LLETRES DE DOL

El dia 8 de setembre, morí, en un accident automobilístic a la carretera de Cuernavaca, la senyoreta Angelina Vilar i Puig, filla del consoci i amic, Dr. Pelai Vilar.

Havia pres part en moltes de les activitats del nostre Orfeó, sesent element actiu de la Massa Coral, de l'Esbart Dansaire i del GEC.

L'any passat, actuà en el memorable Festival del Record de l'Esbart, essent un més entre els elements de les diverses èpoques del nostre grup de dansaires.

Alegre i simpàtica sempre, es feia estimar per tots els que la tractaven.

Professora en diverses escoles secundàries, on ensenyava Literatura Espanyola, es feia estimar també pels alumnes, nois i noies, que escoltaven les seves lliçons. Aquests, li palesaren la seva estimació amb una guàrdia d'honor, vestits amb l'uniforme de l'escola i amb un ramell de flors a la mà. Fou la seva darrera ofrena a la professora estimada. L'enterrament, va ser una veritable manifestació de dol.

Des d'aquestes pàgines li dediquem un pietós record. I, als seus familiars, sobretot als seus pares i germans, e's fem present la nostra més sentida condolença.

* * *

Ha mort Antoni Eroles. En tornar d'un curt viatge per terres catalanes, morí, repentinament, tot just després d' enllestir els tràmits migratoris i aduanals, en el Port Aeri d'aquesta ciutat. No tingué ni temps d'arribar a casa seva.

Fou un gran patriota i, per la seva ponderació, equanimitat i bonhomia, un bon amic i excel.lent company.

Element destacat d'Esquerra Republicana de Catalunya i identificat plenament amb l'Orfeó Català de Mèxic, des de molt anys, bona part de les seves activitats les dedicà a la vida de l'Orfeó. Formà part del Consell Directiu en diverses ocasions; fou President de la Massa Coral i, al morir, era el Tresorer del Patronat dels Jocs Florals de la Llengua Catalana de Mèxic.

A la seva vídua i als seus fills, la nostra més sentida expressió de condol.

* * *

De Barcelona ens arriba la trista nova de la mort de l' eng. Ferran Cuito. Català de soca-arrel, dinàmic i actiu com pocs, bona part de les seves activitats diàries eren encaminades a treballar per Catalunya pensant en la seva continuitat. La tasca que ell mateix s'havia imposat, ben voluntariosament, queda ara truncada.

Galería y Objetos
de arte.
Mezzanine.
KAY GABRIEL
Londres 104-6 Tel.: 5-11-71-39
MEXICO 6, D. F.

LLENCERIA FINA

MARIBEL

Pasaje Iturbide 18, Tel. 5-18-27-95, México, D. F.

DR. EMILI FOLCH SOCIAS

CARDIÓLEG

CONSULTES A LA TARDA, PRÈVIA CITA

Passeig de la Reforma 400-402

Tel. 511-56-92 Mèxic, D. F.

Joaquim Lluhí Sterna

ADVOCAT

•

Av. Juárez Núm. 64 - 212

México, D. F. Tel. 585-16-72

Syntorgan, S. A.

MATÈRIES PRIMES PER A LES INDÚSTRIES FARMACÈUTIQUES I QUÍMIQUES

EXTRACTES VEGETALS, TOUS I SECS

Ave. Sur 4, Nº 261 Col. Agrícola Oriental

México 9, D. F. Tel. 553-20-02

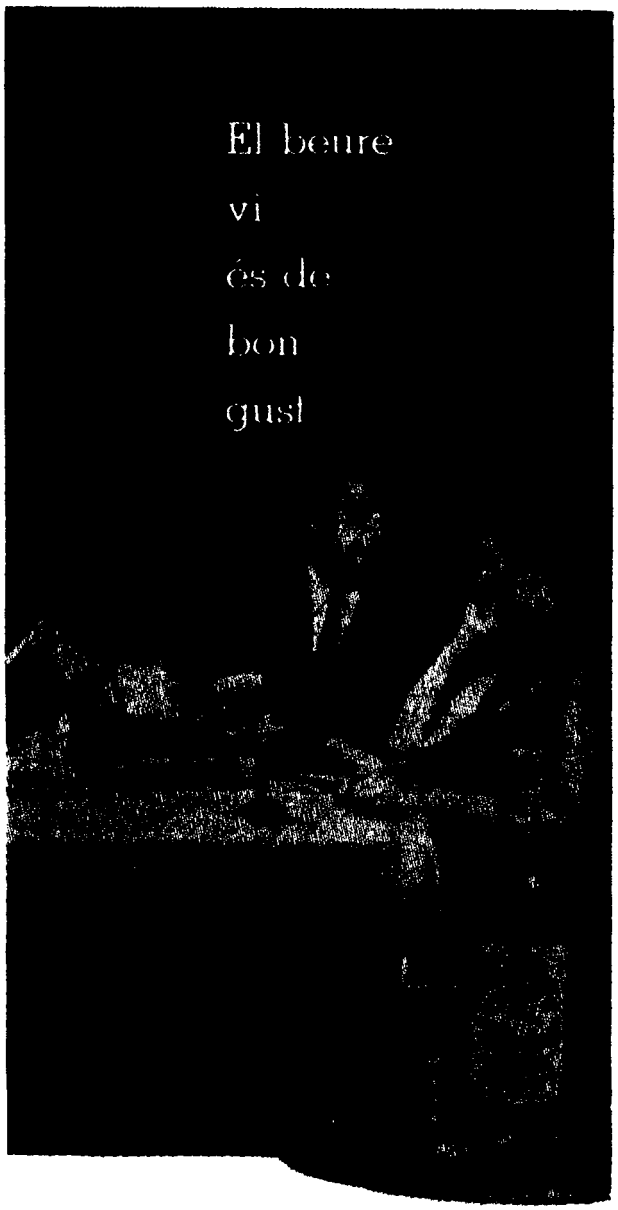

En el restaurant o a casa, sempre que desitgeu menjar a gust, bebeu Terrasola el vi imprescindible en tota taula ben servida.

Terrasola

El vi mexicà de bon gust.

Elaboració exclusiva de les nostres pròpies

Distribuit per FORMEX-YBARRA, S. A.

LABORATORIOS

Queralt Mir, S. A.

Productes científics

Melchor Ocampo 138
Coyoacán, D. F.

Tels.: 5-24-69-89 i 5-24-69-35
MEXIC 21, D. F.

Laboratorios

fedal, s. a.

ESPECIALITATS

FARMACÈUTIQUES

* * *

IRLANDA 114
APDO. POSTAL 69-676
MEXICO 21, D. F.

TELS. 549-33-00
549-90-35

FRANCESC PINO TARRAGO

ADMINISTRACIÓ DE FINQUES

●

Artículo 123 Núm. 37 - Desp. 409

MÉXICO, D. F.

Telèfon 5-21-80-82

EDITORES MEXICANOS UNIDOS, S. A.

(*Editores y Distribuidores*)

Luis González Obregón 5-B — México 1, D. F.
Apartado 45-671 — Tel.: 521-75-96

LLIBRES D'INTERÈS:

ESOTERISMO EN EL POPOL-VUH.—*R. Girard* ..... $ 45.00
LOS INDIOS SELVÁTICOS DE LA AMAZONIA PERUANA.—*R. Girard* ..... „ 45.00
LOS MAYAS ETERNOS.—*R. Girard* ..... „ 90.00
CUENTOS MEXICANOS DE AUTORES CONTEMPORÁNEOS.—*J. Mancisidor* . „ 30.00
CUENTOS MEXICANOS DEL SIGLO XIX.—*J. Mancisidor* ..... „ 30.00
ASÍ HABLABA ZARATUSTRA.—*F. Nietzsche* ..... „ 15.00
EL ANTICRISTO.—*F. Nietzsche* ..... „ 12.00
MÁS ALLÁ DEL BIEN Y EL MAL.—*F. Nietzsche* ..... „ 20.00
EL CREPÚSCULO DE LOS ÍDOLOS.—*F. Nietzsche* ..... „ 15.00
LIBROS SAGRADOS DE ORIENTE ..... „ 20.00
DRAMÁTICAS PROFECÍAS DE LA GRAN PIRÁMIDE.—*R. Benavides* ..... „ 42.00
DICCIONARIO DE SINÓNIMOS ESPAÑOLES.—*F. Rofer*. (Rústica $ 40.00, empastado $ 70.00).

HIDALGO

Els vins de bon cep

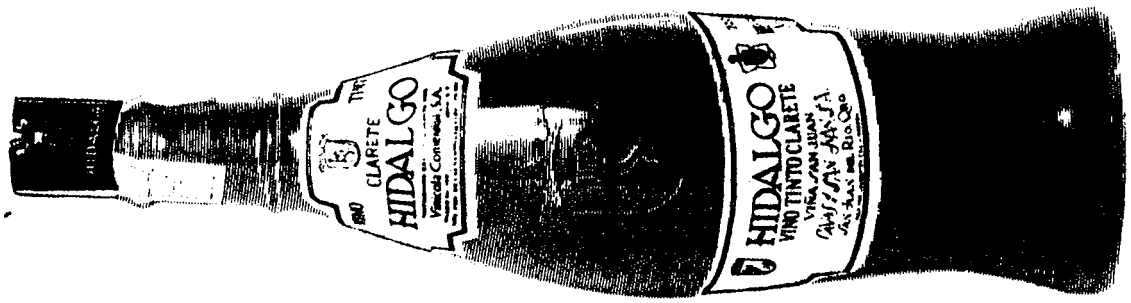

Blanc · Rosat · Claret · Negre

SSA-61668-A SSA-63191-A SSA-61670-A SSA-61667-A PP 8281/73 MG-VH-015/73

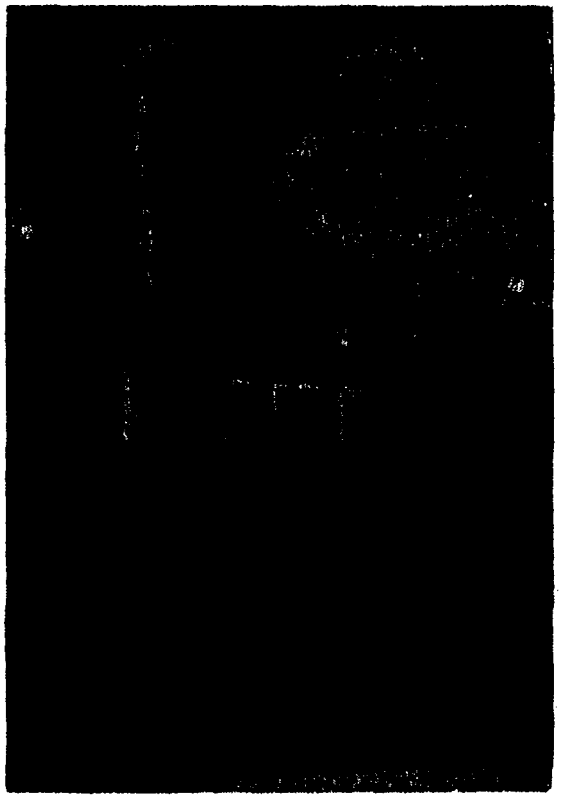

OMEGA — TISSOT — NIVADA

Despertadors

SWIZA, ANGELUS i JAZZ

JOYERIA FINA — ALTA QUALITAT

Joieria Altaba

us ofereix el seu nou establiment

a génova 65-c
tel. 5-14-54-84

col. juárez
méxico 6, d. f.

Agencia Oficial
O M E G A